

ПРИЛОЗИ

ЈОШ О ВУКУ РАСЛАПЧЕВИЋУ

Непосредни повод за овај осврт су неке тврдње Вељка А. Попиводе у поглављу О Вуку Раслапчевићу из његове књиге **ЉЕШЕВ СТУП И БРАТСТВО ПОПИВОДА** (Цетиње, издање аутора, 1984).

Без жеље да отварам „нову” полемику о овом питању, сматрам се обавезним да, у интересу читалаца и у интересу истине — такође, укажем на неке тврдње В. А. Попиводе које могу, посебно необавијештене и дјелимично обавијештене, читаоце његове књиге довести у заблуду. Неке његове тврдње из поглавља О Вуку Раслапчевићу неодрживе су, и погрешне, из два разлога:

а) с обзиром на до сада утврђене књижевно-историјске и историјске чињенице, и

б) због погрешно изведених закључака у његовом покушају критичке интерпретације мога књижевно-историјског рада **ПРИЛОГ РАСПРАВИ О ВУКУ РАСЛАПЧЕВИЋУ** (Цетиње, Гласник Цетињских музеја, књ. VIII, 1975. с. 69—82).

Аутор, В. А. П., је, иако се обилато користио мојим радом, и то без наводника — што је лако уочљиво и површним упоређивањем његовог и мога текста, углавном негирао мој труд квалификацијама (које понегдје звуче, чак, и омаловажавајуће!) — као: „... а на то се, са сличним мишљењем недавно осврнуо (м. п.) и Иван Калуђеровић...”, „... За то је чудна (м. п.) тврдња И. К. када каже...” „... Сматрамо неоснованом (м. п.) и тврдњу И. К. да су се предања о Вуковом поријеклу појавила након више од два вијека од времена када је, по свој прилици, Вук живио...”, и сл.

Оно што збуњује, и што је недопустиво, ни једна од наведених квалификација, назовимо их и тврдњама, не стоји на своме мјесту; ни једна не стоји у одговарајућем контексту са мојим закључцима — но о томе, са примјерима, нешто касније.

Попивода мој рад ПРИЛОГ РАСПРАВИ... или није читао до краја, или није ни хтио да га до краја чита — а то је штета, јер му се не би десило — да јесте — да погрешно „разумије” скоро све моје закључке до којих сам, увјерен сам, врло објективно дошао. Помогло би, коректно и пажљиво читање тога мога рада, и њему: да се ослободи неких заблуда, наслијеђених од наше доста „познате” рекла-казала традиције и старине. Тиме би и многи његови закључци били од трајнијег значаја, па и цијела његова братственичка хроника, иначе, по многим појединостима, вриједна пажње и признања, добила би на вриједности — под условом да је за свој завршни закључак: „Ако се, и поред свега (!, м. узв.), одговор одакле је био поријеклом Вук Раслапчевић засад ипак мора заснивати на народном предању, а заснива се (!, м. узв.), онда је одиста најубједљивије оно бјеличко-цеклинско-љешанско, које каже да је Вук поријеклом Бјелица — из Љешева Ступа...” — придонио, као и цијелој својој расправи о Вукову поријеклу, и један једини фундаментални доказ — а зна се: како стоји кућа без темеља!

Да идемо редом:

1. — В. А. Попивода тврди: „Вук Раслапчевић се у познатим писаним (м. п.) изворима први пут помиње у пјесми о боју на Царевом Лазу (1712), коју је објавио Сима Милутиновић 1835. године...”.

Прво, Попивода погрешно разумије: да су народне пјесме „писани извори” — јер, зна се, народне пјесме су усмено народно стваралаштво, оно најбоље — изворно, које је од непролазне вриједности, записано је много касније од свога настанка и дугог хода „од уста до уста”. Оно слабије — неаутентично, што се само зове народно; за које се зна када је записивано, а често ко су му и творци били — у суштини било је само мутан извор за нека наша вељања и чојкања; за она нека „предања” — која се ни на чему не темеље.

Друго, пажљивијим и одговорнијим читањем могло се запазити да сам у своме раду *Прилог расправи* (с. 73) навео да постоје и двије варијанте пјесама о Цареву лазу у којима и нема мотива о ухођењу турске војске, па ни помена, у њима, о „носиоцима тога догађаја: Вуку Раслапчевићу и Јанку и Богдану Ђурашковићу”. С обзиром на варирање мотива у варијантама које сам ја анализирао, а на њих се, без наводника, осврће и В. А. Попивода — у којима је то: једном Вук Раслапчевић, а други пут Вук Јанковић, изнио сам и благу сумњу о „народној аутентичности” ових пјесама уопште. Данас сам још ближи увјерењу да их је прије изњедрило наше много касније самољубље — него стварна историјска ситуација.

Треће, што ће остати од те наше вишевијековне традиције и тврдњи, каква је Попиводина: „... да су предања о њему посто-

јала још од славних (м. п.) Вукових дана, и да је његов лик за народну пјесму (претпостављам да мисли на оне варијанте о Цареву лазу, м. нап.), односно „Горски вијенац“, преузет из народног предања — а не обрнуто...” — ако аутору ставимо до знања: да ни „истина” о славном Цареву лазу — бар не о оном из 1712, онако како нам је „народна” традиција и „народна” пјесма донијела — ни до данас у историјској науци није доказана!?

Да ли се може доказивати нешто чега, евентуално, нема? На основу чега се може тврдити да је неко „славни” јунак догађаја — којег и има и нема?! Поготово, одакле неке онда сигурност за тврдњу: да се, ето, у пјесму ушло, па и у *Горски вијенац*, послје претходне успомене на вишевијековно предање којим се, сасвим сигурно — по ауторима којима докази и не требају: Вуково поријекло везује, чак, и за конкретно братство, а камоли за ужу племенску заједницу — или када је то, компромиса ради, потребно за неколико племенских заједница?

Дакле, да закључимо: нигдје ја нијесам тврдио да народно предање — поготово изворно, није имало примат, у односу: на његово записивање ако је касније у пјесму (народну, или умјетничку) преточено, или је, на основу њега, настао писани документ — или се, пак, на основу писаног извора (документа) потврђује истинитост предања — већ сам, у конкретном случају, основано претпоставио и закључио да су: „На стварање овако великог броја племенских (братственичких) и локалних предања о поријеклу Вука Раслапчевића погодовала нарочито три елемента: а) Пјесме о боју на Цареву лазу, б) Његошев Горски вијенац и в) Недостатак, за дуго временски период (или њихова недоступност), било каквих писаних података о Вуку Раслапчевићу”. Сљедствено томе и даље тврдим: наведена „предања” су новијег датума — потичу најраније, у то сам увјерен, тек од средине прошлог вијека, дакле: и послје Сарајлијине *Историје Црне Горе* (1835) и *Пјеваније* (1837); Његошева *Горског вијенца* (1847) и *Огледала српског* (1851). Истакао сам да су сва та „предања” књишког поријекла — и при томе остајем: и љешанско, и цеклинско, и добрско, и бјеличко и очиничко. Данас још додајем: да су се тим редосљедом и јављала, а остало су била компромисна довијања... Доказа за све то има доста у мом раду *Прилог расправи о Вуку Раслапчевићу*.

2. — Зашто се, и по чему, не би могло поклонити више вјере да су први, до данас познати, писани извори о њима које је објелоданио Душан Вуксан, „а недавно (м. п.), па ипак, било је то 1975, а Љешев Ступ... је публикован 1984!) их је анализирао и коментарисао Иван Калуђеровић”?! Зашто В. А. Попивоца половично наводи имена из тих докумената: Расло, Раслав, Раслап — а не наводи да се у њима, поред Вука Раслапчева (и Раславчева — дакле обије варијанте, из којих се, природно, могло развити

презиме: и Раслапчевић и Раславчевић) — и Шћепан Расл. (?) — оба из Очинића — наводи и Томаш Раславчевић који се „приобштио у манастир”, и то: 1686. године?! Несумњиво је (в. мој рад *Прилог расправи...*, с. 77. и 78), скоро сигурно, да је и Томаш Раславчевић из Очинића, иако то у документу није изричито речено. И још нешто: то је први писани докуменат — до данас пронађен — да су Раславчевићи (скоро сигурно и Раслапчевићи) са пуним презименом — савременици владике Данила.

Шта је онда „превише лако изречено”?! Овдје су писана документа, и то са важним појединостима: имена Вук (дакле, ни име Вук, па ни „вукови” — у било којем смислу, није карактеристика само једног племена, како то хоће да нас увјери аутор *Љешева ступа...*, већ их има и другдје), Шћепан и Томаш; ту су варијанте каснијег презимена: Раслапчев(ић) и Раславчев(ић) и — коначно: пуно презиме: Раславчевић и њихов домицил: Очинићи!

На другој страни је сумњиво „предање” и несериозно коришћење писаних извора (о томе нешто касније) — и њему, како жели да нас увјери В. А. Попивоца, треба поклонити већу, чак апсолутну, вјеру, а не тврђење једног озбиљног, и особито значајног за историју Црне Горе, научника — какав је био Душан Вуксан. Анализирајући ова документа Вуксан каже: „Из овога се записна види, да је Вук (мисли на Раслапчевића, м. нап.) био из Очинића, што уосталом није било доста јасно, и за њега су се отимала поједина племена, као оно градови за Хомера...”.

Па, ипак, и поред све логике ауторитативног Вуксановог мишљења и примамљивости за субјективизам — два моја закључка у *Прилогу расправи...* гласе:

„Још смо далеко и од тога да на основу овога документа (Вуксан га је за науку објелоданио 1927 (Записи, књ. I, с. 360), тим прије што оригинала овога, 'Тефтера' данас, нажалост, нема у Цетињском манастиру — те се не може извршити сравњавање — прихватимо Вуксанов закључак: 'Из овога се записна види још, да је Вук био из Очинића...’”.

„Данас, како смо истакли, нема више ни оних архивских докумената које је користио Вуксан (или их тада, ко зна из којих разлога, нијесам добио на увид, м. нап.), те због тога не можемо тврдити, ни утврдити, да ли је баш Вуко Раслапчев (Раславчев) из 'Тефтера' Цетињског манастира — послужио Његошу као прототип Вука Раслапчевића из 'Горског вијенца’”.

Да ли би неко други, па и писац *Љешева ступа...*, одолио оваквом мамцу? Остављам одговор читаоцима, који ће, на основу објективног и непристрасног читања и *Прилога расправи...* и поглавља О Вуку Раслапчевићу из књиге *Љешев Ступ...* — сами просудити: шта су „чудне” и „неосноване” тврдње, а шта основан, објективан и опрезан приступ — када се нешто за јавност саопштава.

3. — В. А. Попивода још једном погрешно тумачи моје закључке, као: „Зато је чудна тврдња Ивана Калуђеровића када каже да је тиме (ово тиме односи се на поријекло Вука Раслапчевића, м. нап.) сасвим побио тврдње које је у науци било до сада прихваћено”, јер је то превише олако изречено...” Ни додатно Попиводино „... иако он, додуше, каже да питање одакле је био поријеклом Вук Раслапчевић — и даље остаје отворено...” — не отклања његово погрешно читање, и још погрешније „тумачење” мога става, јер читалац његовог поглавља О Вуку Раслапчевићу никако неће моћи да одгонетне: шта сам ја то толико чуднога тврдио!?

Међутим, та моја тврдња (*Прилог расправи...*, с. 78, тач. г) гласи: „Питање одакле је био поријеклом Вук Раслапчевић и даље остаје отворено, осим што се овим радом оспоравају досадашње произвољности око тога и побија се сасвим тврђење које је у науци било до сада прихваћено”. Када сам рекао „...осим што се овим радом оспоравају досадашње произвољности око тога...” — јасно је свакоме да сам мислио на оспоравање — а не побијање сасвим, свих „народних” предања о поријеклу Вука Раслапчевића, чак и онога очинићког — за које једино постоје писана свједочанства, и доброској, гдје и до данас живе Раслапчевићи. Посебно сам оспоравао, а требало га је сасвим и побити, оно које сам ја — условно — назвао: цеклинско-бјеличко-љешанско, на основу исконструисане „биографије” Вукове коју исписује Јанко Лопичић у своме раду *Ко је поријеклом Вук Раслапчевић* (Ист. записи, књ. VIII, св. 1—3, Цет., 1952, с. 165, 166). Та „биографија” је, иначе, занемарила не само сва друга предања, умањила, по моме мишљењу, и значај бјеличког — иако му, на одређени начин, и повлађује — и, што је најбитније, с обзиром када се појавила (године 1952) — недопустиво занемарила све до тада писане расправе о том питању, и познате и признате ауторе: Ровинског, Ердешановића, и посебно: једина писана документа која је Д. Вуксан објавио 1927. и 1937. године. Попивода и ту чини грешку: мој условни термин: цеклинско-бјеличко-љешанско схвата као утврђен термин за предања: Цеклињана, Бјелица (Љешево-ступаца) и Љешњана — и мијења му само редослијед у: бјеличко-цеклинско-љешанско! Већ смо рекли да је то исконструисана — компромисна, формула којом је учињен наиван напор да помири непомирљиве записиваче (или: писце) дотадашњих предања: М. С. Вукчевића (љешанског), Л. Пејовића, А. Јовићевића, М. Стругара (цеклинског) и Ж. Драговића (бјеличког).

Када сам рекао „... и побија се сасвим тврђење које је у науци било до сада прихваћено...” — мислио сам, и расправљао, о сасвим другом питању — јер питање поријекла Вукова, с обзиром на предања о којима је до тада било ријечи — нијесам побијао сасвим, како се може стећи утисак из Попи-

водине тврдње, већ сам сва оспоравао, јер се већина њих није темељила на било каквој научној основи, а нека не на бар толико сигурној: да се и она могу прихватити као непобитна и истинита.

4. — Остаје загонетно: зашто В. А. Попивода не каже ни једне ријечи о далеко најзначајнијем дијелу расправе, управо о оном дијелу (в. мој рад, с. 79—82) у којему сам побио сасвим једну заблуду — која је дуго била присутна у оном дијелу науке која се бавила питањем: „да ли је уопште постојао Вук Раслапчевић као савременик владике Данила”, па, према томе, и као историјска личност из догађаја везаних за битку на Цареву лазу и Његошева Горског вијенца. Том ауторитативном тврдњом побио је на су и сва дотадашња предања о поријеклу Вука Раслапчевића, па и оно за које се залаже В. А. Попивода: да је Вук Раслапчевић „по рођењу” из Љешева Ступа.

Значајни научници су устврдили: Вук Раслапчевић је из Дупила! Објавили су о томе „непобитни” документ! То мишљење је добило своју научну верификацију још 1939. године. Загонетно је, па и чудно, да Попиводи такво мишљење, које није остављало ни мало наде ни Љешњанима, ни Цеклињанима, ни Бјелицама — па ни Добрљанима и Очинићима да се боре за свог „Хомера” — не смета, ћути у њему!? Моје ставове и закључке назива „чудним” и „неоснованим” — умјесто да ми ода признање, да ми буде захвалан — јер сам својим *Прилогом расправи*... управо тај непобитни и ауторитативни „научни” доказ побио — и то сасвим, и доказао да Вук Раслапчевић није из Дупила! Тиме сам отворио нове могућности да Вук „по рођењу”, уз „мало” поштовања историјских доказа, може бити свачији — и да се могао родити „и под буквом” (Попивода тврди: само под њом!), „и под смоквом”, по мени: „и под маслином”, или, можда, једино „под липом” — јер је она, колико знам, једино с имбол једнога етноса!? Ето, надам се, сада је јасније шта сам ја то врло основано побијао, а шта сам оспоравао — али нека читаоцима буде још јасније.

5. — У питању је једна научна заблуда. Потекла је од погрешног тумачења једног документа на галијанском језику, из 1701. године. Научно тумачење тога документа дао је академик Владимир Ђоровић (*Прилози проучавању народне поезије*, г. VI, св. 2. Бгд., 1939). На основу аналize документа Ђоровић закључује: Вук Раслапчевић је историјска личност из времена владике Данила и „родом”, дакле: поријеклом, је из Дупила!

То мишљење — без провјере, по сопственом признању које ми је својевремено дао, прихватио је и наш познати његошолог Ристо Драгићевић, и унио га у своје радове: *Архивски подаци о лицима из „Горског вијенца”* (Ист. записи, књ. I, св. 1—2, 1948, с. 28), *Чланци о Његошу* (Цет., 1949, с. 148) и *Горски вијенац* (Титоград, 1964, с. 255). На жалост, како мало читамо, а пого-

тово што о прочитаном, и када читамо, закључујемо како коме одговара (потврда томе су и ставови аутора *Љешева Ступа*...), а не — како јесте! Када се нешто не уклапа у унапријед постављене тезе и „шеме” неких аутора — одатле даље и не читају, па је, дакле, сасвим могуће да ова научна погрешка још увијек егзистира и у науци, а да и не говоримо о аматерским приступима!

Међутим, са мало више пажње, и исто толико добре воље и поштовања туђих напора, није било тешко уочити да је у мојој расправи питање поријекла Вука Раслапчевића било од секундарног значаја, а од примарног она питања која сам сасвим и доказао:

а) Из спорног документа утврдио сам да је Ђоровић, погрешним читањем, схватио да се ради о двије личности, умјесто једној — и да је једна од тих личности Вук Раслапчевић, а друга Стјепан Никчев, оба из Дупила, из Црмнице. Доказао сам да се ради о једној личности, и то о Стјепану Никчеву Вукославчевићу — а тиме и да тај докуменат никада и није био доказ да је Вук Раслапчевић из Црмнице, из Дупила; нити да је, по том документу, историјска личност из времена владике Данила.*

б) Доказао сам, ипак, да су Раслапчевићи (или: Раславчевићи) историјске личности из времена владике Данила. До тога доказа дошао сам анализом докумената која је објавио Д. Вуксан о очинићким Раслапчевићима (или: Раславчевићима) — за које сам утврдио да су тамо живјели крајем XVII и почетком XVIII вијека, тј. да о томе постоји писани документ из 1686. год. Истакао сам да је од значаја и чињеница да у Добрској Жупи и данас живе потомци добрског братства Раслапчевића, за које се зна да су тамо од давнина.

в) Нијесам тврдио, нити тврдим — али је сасвим вјероватно: да је Вук Раслапчевић, јунак Његошева *Горског вијенца*, и пјесама које га доводе у везу са догађајима о боју на Цареву лазу — ипак, од тих, до данас једино познатих, Раслапчевића.

За претпоставку довољно, зар не? и то све дотле док неко не пронађе нова документа. Можда се, ипак, кључ за загонетку, тј. за њено одгонетање, налази у Цетињском манастиру; у мистериозног несталом „Текфтеру”, тј. у Књизи приложника Цркви свете Госпође на Цетињу — у којој, између осталог, по Вуксанову спису стоји:

„Писа се Вуко Раслапчев у свету проскомидију и писа оца својега Раслава у поменик, подружије своје Станиславу у поменик...”, а у другом:

„Вуко Раславчев писа бабу Јерину у проскомидију и матер своју Ангелину у проскомидију”.

* У прилогу објављујемо копију, расчитани текст и превод оригиналног документа од 11. децембра 1701. године.

fatto per fama de loro saguetto e che
 che in aveto nationano habino dato una
 on diueri altri per loro liberta e che nemate di
 questo si vogliono uendicare; consideri la
 loro falsa calunie; onde questa feminita non puo
 piu tollerare tanti strazzi che giornalmente vi
 uiamo; ricopi pure di uendetta in ogni forma qua
 la giusta di la peca non uenisse a deliberatione
 propria che hauera alla sua uirtu; da logo ma
 non uie niuna settimana al Anno che dentro nella
 peca di fattaro non uie gente di quel paese qua
 to; per na sapiamo bene le loro strade per poter si
 uendicare ma tutto e il timore e riguardo che
 na profesiamo alla sempre diuerita Autorita di
 la peca con che Preghiorante li Baciamo il Peggio
 Manso.

Partouichi li 11 Dicembre 1701
 Di la peca

Ami et de mi Patrie
 Seru

Si Giudici e feminita di la peca

ПРЕПИС: рукописа ОРИГИНАЛА тужбе паштровских судија против Црногораца, писане 11. децембра 1701. године „у серији аката проведитора Б. Мора“

Illustrissimo et Excellentissimo Signore Signore Provveditore Collaudissimo (?)

A. D. (? adi, вјероватно: anno Domini) 13. Dec. b. 1701 C. Novo (?), и нечитак знак (вјероватно: параф онога који је записао датум приспећа ове тужбе — јер, видљиво је, ово је записао друга рука — као и наредну ознаку редног броја „у серији аката“):

0 9—(Дакле, требало би да је: A. D. 13 Decembre 1701 Calendario nuovo)

Il timore che questi fidelissimi sudditi ha sempre havuto (?) dalli precesori del Eccellenza Sua particolarmente dalla Egreggia sua carica; siamo ridotti per tal causa giornalmente predati e privi delle sostanze dalla forza e insolenza di montenegrini; con una delle nostre di pasati mesi portasimo notizia destinata di un schiavo Pastrovichio (she) fu preso da quelli di Chiechlich; e con l'atorita della riveririta sua carica fu rilasciato; ma pero la summa delli animali tenuti non fu mai resa cosa alcuna.

Sono tre giorni in circa che un pastrovichio si porto a Cerniza astretto di necesa e di bisogno per prouedersi per un poko di biaeue per alimento delle sue misere creature e incontrato in un numero di Montenegrini di guelli di Riescha Naia cioe della fiumano loco nominato Cechlin; et iui assalito (assalito) da tutti e preso spogliato dalle armi e robba e del soldo quello seco portaua per la biaeue li capi delli detti sono per nome Stiepan Niceu di Dupilo detto Vucloslauevich (у оригиналу друга рука, дакле, личност која је знала да се ова личност зове: Стјефан Никчев из Дупила, звани Вукославчевић — прецртала је сувишно »« тако: Vuc(1)oslavce- vich) Ivan Iovich (Иван Јовић) da Cechlin Bogdan Giurascovich (Богдан Ђурашковић) con seguito di molti altri uno delli quali fu retento nelle forze di Vostra Eccellenza con un suo compagno per cause e loro male operationi notte alla grandezza di Vostra Eccellenza; dicendo che il spoglio che hanno fatto al detto Pastrovichio l'abbino fatto per causa de loro saquestro e che nel tempio (? tempo?) che in aresto s'atrovavano habbino fatto una mula con diversi soldi per loro liberta e che veramente di questo si vogliono vendicare; consideri Vostra Eccellenza le loro false calumie (? , вјероватно: calunnia=клевета, оговарање); onde questa Comunita non puo piu tollerare tanti strapazzi che giornalmente rice viamo; risolti pero di vendetta in ogni forma quando la Giustizia di Vostra Eccellenza non venisse a deliberatione piu propria che pareva alla sua virtute; da logo medesimo non vie(vi è) niuna setemana al anno che dentro nella citta di Cattaro non vi sia gente di quel paese quanto; per noi sapiamo bene le loro strade per potersi vendicare ma tutto e il timore e riguardo che noi professiamo alla sempre Riverita Autorita di Vostra Eccellenza con che Osequiosamente li Baciamo(baciamo) il Reggo(? ,вјероватно треба: Regno)=Краљство(краљевство, краљевина) Manto.

Pastrovichi li 11 Decembre 1701

Di Vostra Eccellenza

Humilissimi et Devotissimi Obbligatissimi Sudditi e Servi

Li Giudici e Comunita di Pastrovich

ПРЕВОД: Пресвијетли и узвишени господине Провидуре(заповједничке, управитељу, поглавару) хвале достојан(? ,можда тако.)

(друга рука је нотираола приспјеће ове тужбе):

adi (вјероватно: anno Domini) 13 Decb 1701 C. Novo, и нечитак знак, највероватније параф онога који је нотирао.

Дакле: Љета Господњег 13. децембра 1701. по новом календару.

0 9 (ово је, вјероватно: редни број у „серији аката” слатих провидуру Б. Мору)

Иако са страхом (могло би и: устручавањем) који су ови вјерни поданици увијек имали од претходника Ваше Екселенције, нарочито од Ваше цијењене службе, принуђени смо из тога разлога што смо свако-

дневно нападани и лишавани имовине од силе и дрскости Црногораца. Једним нашим (писмом?) прошлих мјесеци изнијели смо податак који се односио на заробљеног Паштровића који је био ухваћен од Теклића; и (захваљујући) ауторитету Ваше цијењене службе био је пуштен; међутим сва стока која је била заплијењена није никада враћена па ни једна друга ствар.

Прије три дана један Паштровић је пошао за Црмницу да би купио мало жита и нахранио своје јадне укућане и срете једну групу Црногораца из Ријечке Нахије, тј. Ријечана из мјеста које се зове Цеклин; и би нападнут од њих свих који га разоружаше и узеше паре које је носио са собом за куповину жита.

Вође ових су били: Стјепан Ничев (Никчев) из Дупила, звани Вукославчевић Иван Јовић из Цеклина Богдан Ђурашковић у пратњи много других од којих је један задржан (у) снагама Ваше Екселенције са једним његовим другом због лоших работа ноћу према величини Ваше Екселенције, говорећи да су пљачку извршили Паштровићи и да су је извршили због њихове заплене, када су се налазили у затвору да су дали једну мазгу(мулу) и разне новце за своје ослобођење и да су се уистину овим хтјели осветити. Нека Ваша Екселенција узме у обзир њихова лажна оговарања јер ова Заједница не може више трпјети такве грдње(злостављања?) које свакодневно добијамо, јер смо пак ријешени на освету у било којем облику када правда Ваше Екселенције не дође да расправи, која је правда својствена Вашој врлини. Исто тако нема ни једне недјеље у години да у граду Котору нема народа из оне Земље; што се нас тиче добро знамо њихове путеве да бисмо се могли осветити али све у страху и обзиру који имамо увијек према узвишеној власти Ваше Екселенције којом смјерно љубимо узвишено Краљевство(или... љубимо плашт (скут) — Дакле: смјерно, могуће и: понизно, љубимо знаке Вашег Краљевства). Паштровићи, 11. децембра 1701.

Вашој Екселенцији

Најпонижнији и Најоданији са
Обавезама Поданици и Слуге
Судије и Заједница Паштровића

У другим документима су, по Вуксану, подаци и о другим лицима из *Горског Вијенца*. Нека и овај мој напор буде и прилог, и подстрек, за нове покушаје: да тражимо и тај „Тештер“, и друге — ако их има. Но, у сваком случају, позивам да се сложимо и око тога: да су за било какве нове тврдње и закључке — неопходни и нови докази, јер, очигледно је: није довољно само рећи (написати), пресудитељски, а без доказа: он није у праву, или: они нијесу у праву! Од тога нико, и никада неће имати користи.

6. — Мени је, још једном истичем, жао што В. А. Попивода, у наведеном поглављу своје књиге, није приступио мојим, ријској и књижевно-историјској појави Вука Раслапчевића — не малим, напорима да унесем више свјетла у расправу о историјској и књижевно-историјској појави Вука Раслапчевића — са више: и објективности, и одговорности, и пажње, и — рекао бих, поштовања! Да је било тако, не би значајна, и једина документа, која је за науку објелоданио Д. Вуксан, и која дају важне и незаобилазне податке о Раслапчевићима — назвао: нека! У контексту Вуксанове мисли: да су ти Раслапчевићи

из Очинића, те и да је тај Вук — онај из *Горског Вијенца*, В. А. Попивода двоструко неправедно, у односу на моје стварне закључке, каже: „... а на то се, са сличним мишљењем, недавно осврнуо и И. К. ...” Међутим, доказао сам то у претходном излагању: моје мишљење није слично, а ни истоветно са Вуксаном — иако је Вуксаново мишљење, темељно на писаним изворима које је он имао у рукама, нудило да му се мање критичан аналитичар приклони, а субјективан да га безрезервно и недвосмислено прихвати. Друго, ја се нијесам само осврнуо, а већ сам рекао да то није било баш тако недавно — већ написао потпуну и додао бих, значајну и незаобилазну расправу о било којем озбиљнијем разматрању питања: и о поријеклу, и о историјском постојању *Раслапчевића*, па и Вука *Раслапчевића*, у времену владике *Данила*, а тиме и о *Вуковој* појави у пјесмама о *Цареву лазу* и *Госком вијенцу*.

Да ли и овакво Попиводино закључивање: „Документа која су навели Душан Вуксан, односно Иван Калуђеровић, као што смо рекли, нијесу дала одговор на ово питање...” — одговара ономе што су стварно рекли и Вуксан и Калуђеровић?! Не! то смо у претходном излагању довољно и јасно и документовано истакли. О томе: да сам се, по В. А. Попиводи, бавио углавном — „чудним” и „неоснованим” тврдњама, било је доста ријечи — и оставимо добронамјерним и непристрасним читаоцима да сами, читајући оба наведена рада, утврде и процијене: шта ту јесте — а шта није!

Од значаја је да, на крају, напоменем да је тај мој рад, *Прилог расправи о Вуку Раслапчевићу*, објављен у признатој научној публикацији: *Гласнику Цетињских музеја* — и то 1975. године.

Иван Т. Калуђеровић